

Landstingsmand Petersen - Røjle.

af Finn L. Faulk.

Grundlovsjubilæet i 1999 har sat fokus på det politiske liv overalt, også her på Nordvestfyn. Det har betydet, at mange personer, der næsten er blevet glemt, er blevet trukket frem og mindet, blandt dem Peter Nielsen Petersen (1886-1953), kendt som Petersen-Røjle.

Mange borgere i Vejlby-Strib kommune har gennem årene været engageret i politik. De fleste har haft deres virke i sognerådet, og nogle nåede at komme i amtsrådet. Men der var kun en enkelt, der nåede helt til Christiansborg i København. Han opnåede endda at sidde i sogneråd, amtsråd, folketing og landsting. Det var Peter Nielsen Petersen, som boede i Røjle.

Han repræsenterede Det radikale Venstre, og han opnåede at blive landskendt under navnet Petersen-Røjle. Han døde i 1953, så mange af nutidens mennesker har aldrig kendt ham eller hørt om ham. Da han hører til blandt de største personligheder i Vejlby-Strib kommune, må det være på sin plads at trække ham frem i lyset og fortælle om hans liv.

Hvem var Peter Nielsen Petersen?

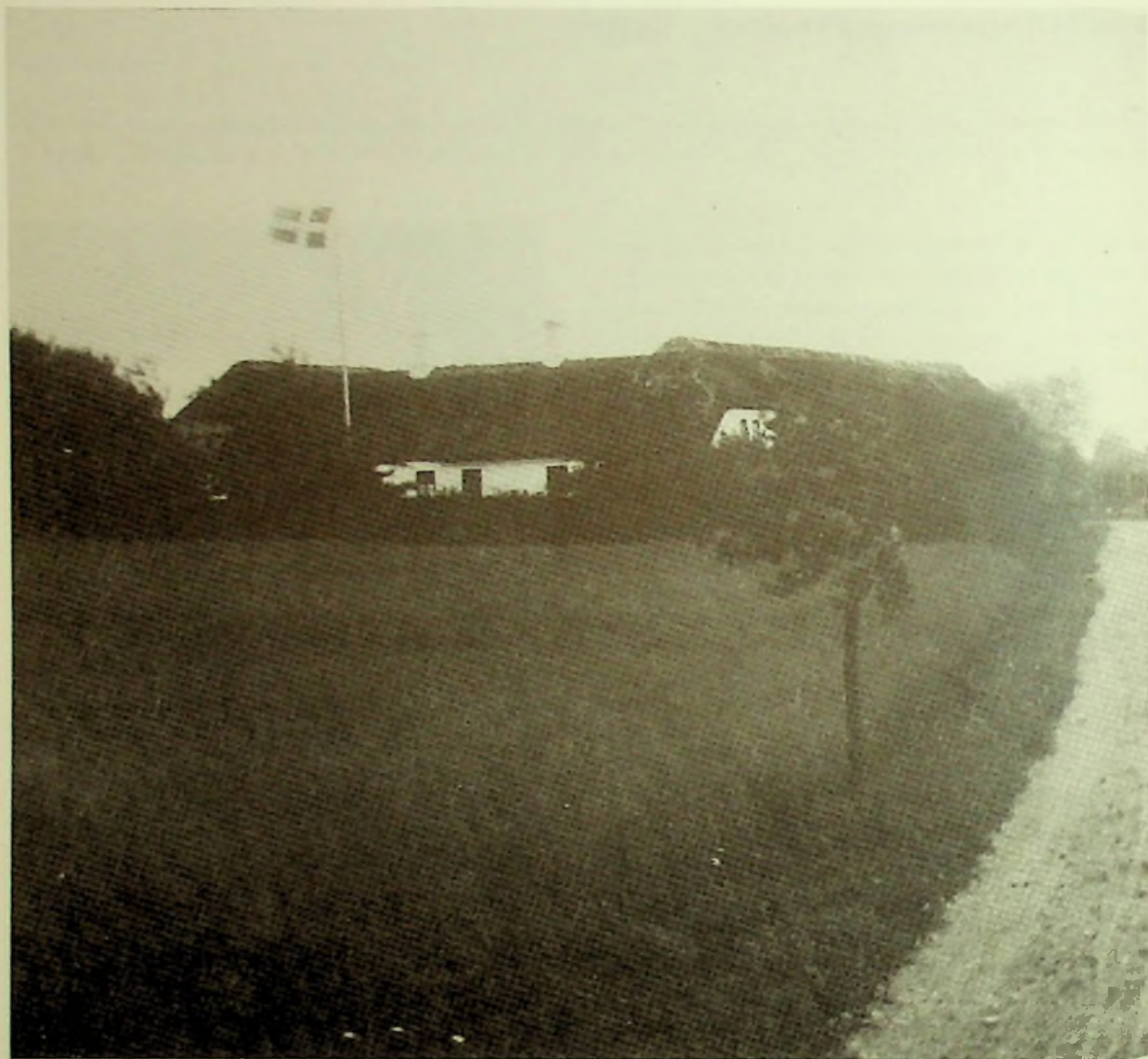
Peter Nielsen Petersen blev født d. 12. maj 1886 på en lille gård på Skrillinge Mark som søn af gårdejer Peter Hansen Petersen og Kristine Petersen. Gården lå på det sted, hvor Lillebæltsskolen nu ligger. I familien var der fire børn, tre piger og en dreng.

Som skoledreng var Peter meget videbegærlig og ville gerne lære en masse. Men som det var almindeligt dengang, kom han ud af skolen efter 7. klasse

Peter Nielsen Petersen. Lokalthistorisk Arkiv for Strib-Røjleskov.

og skulle være bonde som sin far. Og han var stolt over at være bonde. For at lære mere tilmeldte han sig Særslev Højskole og var elev der i 1905-06 og igen 1906-07.

Peter Nielsen Petersens fødejem på Skrillinge Mark, hvor nu Lillebæltsskolen ligger. Kauslunde-Gamborg Lokalhistoriske Arkiv.

*Petersen-Røjles
gård på
Parallelvej 14,
Røjle.*

*Foto: Kirsten Faulk,
1997.*

Højskolens forstander, Rasmus Nielsen, kom til at betyde meget for den unge mand, som livet igen- nem var taknemmelig for de impulser, han fik af ham. Peter Nielsen Petersen var tidligt blevet grebet det politiske og folkelige røre inden for bondestan- den. På højskolen fik han sin interesse for sam- fundsforhold, historie og litteratur skærpet, og han fattede interesse for Grundtvig og dennes kirkesyn. Tiden var præget af store politiske brydninger, og i 1905 blev det store Venstrereformparti sprængt, og Det radikale Venstre blev dannet. Den unge bonde blev begejstret tilhænger af det nye parti, der bla. gik ind for oprettelse af husmandsbrug, så flere unge landmænd kunne få eget landbrug, indførelse af grundskyld, så skatten i højere grad blev taget af jordens værdi i stedet for bygningernes værdi, valg- ret til kvinder og tjenestefolk, nedrustning samt åndsfrihed i skole, kirke og videnskab. Det var alle sammen sager, som passede til hans indstilling. Han

meldte sig ind, og gjorde sig hurtigt bemærket inden for partiet.

Fynboen drager til Nordjylland

På Kålsbjerggård i Skrillinge tjente en ung pige fra Vust ved Fjerritslev, Else Katrine Jacobsen. Hun var opvokset i et grundtvigsk miljø. Hende blev Peter glad for, og i 1909 holdt de bryllup og flyttede sam- men til gården Engholm i Vester Vandet i Hanherred. Men Peter Nielsen Petersen var fynbo og havde det fynske sind og den fynske form for humor, og han faldt slet ikke til i Nordjylland. Befolkningen stod meget langt fra ham politisk og havde en anden religiøs indstilling, så han tilslutte- de sig den grundtvigske frimenighed i Klim, som lå langt fra gården i Vester Vandet. Familien blev forøget med to børn, og efter 4 år besluttedes det at sælge gården og flytte tilbage til Fyn.

Bonde, men mest politiker.

I 1913 købte P. Nielsen Petersen en gård på 25 tdr. land i Røjle (nu Parallelsvej 14). Gården hed Skrivergården, men han brød sig ikke om navnet og brugte det aldrig, så efterhånden gik navnet i glemme.

I de radikale kredse på Fyn lagde man hurtigt mærke til den unge bonde. Han havde politisk tæft og var en dygtig taler. Hans taler vidnede om stor indsigt. Ganske vist havde han kun gået i skole i 7 år, men hans højskoleophold og ikke mindst hans selvstudium - hele livet læste han bøger og sugede viden til sig - gjorde, at han senere blev betegnet som "en af de lærdeste, der er udgået af bondestanden". Hans taler var velformede, lyriske og havde en løftende fremskilling, som man ofte møder på højskoler.

Der var bud efter P. Nielsen Petersen til mange poster. I 1913 blev han folketingskandidat i Thistedkredsen, men da han flyttede til Fyn, trak han sit kandidatur. Senere blev han opstillet i Fåborg-kredsen og i 1920 i Sorø-kredsen.

I 1919 blev han bestyrelsesmedlem for Middelfart Venstreblad, en af de store radikale aviser. Ved valget i 1920 blev han ikke valgt, men blev førstesuppleant, og da C. A. V. Slengerik pludselig døde i 1923, kom Peter Nielsen Petersen i Folketinget som hans suppleant. Ved valget i 1924 blev han ikke opstillet i Middelfart-kredsen, som havde haft Slengerik som sin kandidat. Man foretrak Oluf Steen, der var kendt som en behændig debattør og en vælgermødernes behersker. P. Nielsen Petersen blev i stedet opstillet i Bogen-skredsen, men blev ikke valgt.

Børnelammelse

Som ca. 40-årig blev P. Nielsen Petersen ramt af børnelammelse eller polio, som det hedder i dag. Det var en meget frygtet sygdom, som man ikke kunne helbrede, da man ikke kunne finde den bakterie, der gav sygdommen. I dag ved vi, at det er en virus, der forårsager polio, og vi vaccinerer alle børn mod sygdommen. Hvis lammelsen ramte åndedrætsorganerne, betød det ofte døden. Lammelser i muskelgrupper kunne medføre invaliditet. P. Nielsen Petersen søn Ejnar kan huske, at hans far efter hospitalsopholdet var sengeliggende hjemme, og han mindes de mange elektriske apparater, der var i soveværelset. De skulle genoptræne de ødelagte muskler ved elektrisk stimulation. Faderen kom sig aldrig helt efter sygdommen, så han måtte bruge stok resten af livet.

Sognerådsformand og amtsrådsmedlem

I 1925 stillede P. Nielsen Petersen op til sognerådsvalget i Vejlbys-Strib og blev valgt. Muligvis var det hans politiske erfaringer, der gjorde, at han straks blev valgt til sognerådsformand.

Han beskæftigede sig med lokalpolitik i 15 år, fra 1925 til 1940. I løbet af den tid indtraf Stribs nedgangsperiode på grund af jernbanens og færgeoverfartens nedlæggelse i forbindelse med bygningen af Lillebæltsbroen. Det var derfor ham, der kom til at tage sig af de mange problemer, der opstod dengang.

I 1935 blev P. Nielsen Petersen valgt til amtsrådet i Assens amt, der var en kreds af Odense amt. Her fik han mange betydningsfulde poster. Han blev valgt til skoledirektionen og fik sæde i repræsen-

Vejlby-Strib sogneråd 1925.

*Siddende f.v.: Nis M. Skov,
Niels Hansen Nielsen, Langtved,
formand Peter Nielsen Petersen, Røjle,
Henrik Jensen, Strib.*

*Stående f.v.: Simon Hansen,
Røjleskov, Chr. Andersen, Kustrup,
H.P. Johansen, Strib, ? Christiansen,
Vejlby Korsbjerg, J.S. Hansen,
Røjleskov, Th. Barlose, Røjlemose
(sekretær), Jens Jac. Sørensen, Staurby.
Foto: L. Petersen.*

tantskabet for Nordvestfynske Jernbaner og Fyns kommunale Telefonselskab. Endvidere kom han i tilsynsrådet for Nr. Åby Sparekasse. Han fortsatte i amtsrådet i 15 år, til 1950. Han var da 64 år.

I Landstinget

I 1940 kom P. Nielsen Petersen i Landstinget som stedfortræder for Johannes Vejstrup. Her fortsatte han til sin død i 1953.

Hvad var Landstinget? Det blev afskaffet for ca. 45 år siden, så det er ukendt for mange. Indtil 1953 havde Rigsdagen to "kamre" - Folketinget og

Landstinget. Valget til Folketinget foregik ligesom nu bortset fra, at man skulle være 25 år for at kunne stemme. Valget til Landstinget var mere kompliceret. Man skulle være 35 år for at have stemmeret. Landstinget bestod af 76 medlemmer, men de 19 blev valgt af det siddende Landsting. De øvrige blev valgt ved indirekte valg, dvs. at vælgerne ikke stemte på de personer, de ønskede valgt, men på valg-mænd, som så samledes efter valget for at vælge landstingsmedlemmerne. Valgperioden var 8 år, men hvert 4. år var halvdelen på valg. Alle love skulle behandles i de to kamre, og de kunne kun vedtages, hvis begge kamre var enige derom.

Da P. Nielsen Petersen kom i Landstinget, var han ikke det eneste medlem der hed Petersen. Derfor kaldte man ham Petersen-Røjle, og det var under dette navn, at han blev landskendt.

Han gjorde sig hurtigt bemærket i landstingsgruppen, og han fik betydningsfulde poster. Han kom i finansudvalget og forsvarskommissionen, og desuden fik han sæde i Rigsretten. I 1946 valgte den radikale landstingsgruppe ham til formand for gruppen.

Begrænset familieliv

Når Landstinget var samlet, slog Petersen-Røjle sig ned i København. Rejsen fra Røjle til København var i 40'erne lang og besværlig, og der var megen ventetid. Så fra mandag aften til fredag eftermiddag opholdt han sig i København, hvor han havde et værelse på hotel "Westend". Dagen blev brugt til møder i Landstinget og udvalgs møder, og aftenen tilbragte han oftest på Rigsdagens læseværelse, hvor han læste filosofiske, politiske og litterære værker eller talte med kolleger fra provinsen, som heller ikke kunne nå hjem om aftenen.

Når han var hjemme, skete det ofte, at der var bud efter ham til at holde foredrag, så familien så ikke meget til ham. Når han skulle holde foredrag, forberedte han det grundigt og skrev det ned, men for at han ikke skulle blive for bundet af manuskriptet, lod han det altid blive hjemme. Nu vidste han, hvad han skulle sige og kunne samtidig være spontan.

Han deltog ikke meget i gårdens drift. Hans søn Ejnar, som overtog gården efter faderen, kan ikke huske, at han har set faderen arbejde på gården.

Den blev passet af karle og piger og familien. De 8 børn kunne også hjælpe godt til, og flere af dem fortsatte inden for landbruget, og som voksne forpagtede de på skift gården.

Hjerteproblemer

Da Petersen-Røjle blev ældre, blev han plaget af hjerteproblemer. Muligvis var polioen medvirkende årsag dertil. Da det blev rigtigt slemt, gik han til lægen, som stillede diagnosen: Angina pectoris, som er det latinske navn for hjertekrampe.

Det er en alvorlig sygdom med smertefulde anfald, som især kommer, når man anstrenger sig. Dengang kunne man ikke operere i hjertet, så lægen kunne kun ordinere nitroglycerin, som skulle tages, når smerterne blev for store. Han måtte altså til at leve noget roligere. Det har været svært for den aktive og flittige mand.

Svanesangen

I 1953 behandlede Rigsdagen en vigtig sag: Den nye grundlov. Den indeholdt bl.a. kvindelig arvefølge til tronen og nedlæggelse af Landstinget. Petersen-Røjle var sit partis ordfører, og han holdt en tale, som blev meget omtalt i alle landets medier. Før han gik på talerstolen, sagde han til sine partifæller: Dette bliver min svanesang. Måske tænkte han på, at det var hans sidste store tale inden Landstinget blev nedlagt, men det blev hans allersidste tale inden hans død.

Efter talen blev han meget rost af landstingsmedlemmer fra alle partier. I talen sagde han, at han ville gå ind for den nye grundlov med de

ændringer den medførte, men han kom også ind på, at lovgivning og partistyre aldrig måtte ensrettes og kvæle selvstændigheden hos det enkelte menneske. Det var tanker, han havde haft hele livet. I sit politiske virke tog han ofte selvstændig stilling, som ikke var helt efter partibogen.

Hans sidste tid

Pastor Skjødt fra Vejlbj mødte Petersen-Røjle i København få dage efter den store tale, og Petersen-Røjle bad ham være gæst hos sig om aftenen. Ved den lejlighed talte han meget om døden, der ventede ham inden længe, og han sagde, at der ved hans begravelse skulle synges: "O Vidunder-tro, du slår over dybet den gyngende bro" ("O Kristelighed" af Grundtvig).

Den sidste weekend han levede, tog han ikke hjem til Røjle. Han følte, at rejsen ville være for besværlig. I stedet opholdt han sig som sædvanlig i Landstingets læseværelse. Mandag eftermiddag må han have følt sig dårlig, for han gik til sit hotel for at hvile. Om aftenen fik han et kraftigt hjerteanfald, og den tilkaldte læge indlagde ham straks på Rigshospitalet. Man tilkaldte hans familie, da man skønnede, at situationen var kritisk, og Else Katrine Petersen og sønnen Ejnar begav sig om natten til København. De nåede frem til Rigshospitalet ved ottetiden om morgenen, men da var Petersen-Røjle død.

Begravelsen fandt sted i Vejlbj kirke, hvor Pastor Skjødt talte og forrettede jordpåkastelsen. Kirken var fyldt med familie og venner, og mange folketings- og landstingsmedlemmer havde fundet vej til Vejlbj. Også hans gamle højskoleforstander, Rasmus

Nielsen, der havde betydet så meget for ham, var med i følget. Hans grav findes i den østre del af kirkegården ud mod Vejlbjvej.

Som E. Lømche skriver i "Vort modersmål er dejligt":

"Og årene, de rulle og skiftes om på jord, og vore navne glemmes som sne, der faldt i fjor....."

Det er vor skæbne. Selv de største personligheder bliver glemt efter få år.

Vejlbj-Strib kommunekontor flyttede i 1930 ind i to stuer hos tørmester Holger Nielsen, Røjle Bygade 73. I 1943 kom der en tilbygning med entre, forkontor og kælder og i 1950 en tilbygning til sognerådslokale. Foto: P.S. Feddersen, 1964.

Artiklen har været bragt i Bønnen 1997:2.